

Parc Agrícola del Vallès, una opció de futur

Espai Obert

Alfred Martínez Fernández

Xarxa Salvem el Vallès

INTRODUCCIÓ

La plana del Vallès ha estat històricament un espai agrari i el seu paisatge ha estat modelat durant mil·lennis per aquesta activitat econòmica. L'ocupació de la plana és ancestral i el patrimoni històric resultant de tan llarga ocupació és realment ric en la seva diversitat. Aquesta afirmació pot semblar sorprenent per a una majoria de la població acostumada a valorar les coses per la seva magnificència. Així, rendim tribut als monuments espectaculars que expliquen la història d'uns pocs, i no a aquelles restes més humils que expliquen la història de molts. Al Vallès podem trobar restes arqueològiques de tots els temps; iberes, romanes, medievals..., quasi sempre relacionades d'una manera o altra amb l'activitat agrària. Més endavant en el temps, el reguitzell de masies de la comarca és un altre exemple de la importància que va tenir l'agricultura en els darrers segles. Al segle XIX va

començar una revolució industrial que ha deixat també un important llegat històric, i que ha culminat amb una gran eclosió al segle XX. Un segle XX que ha transformat radicalment el paisatge ecològic i humà, amb una ocupació urbana del territori sense precedents en la llarga història del Vallès.

El nostre patrimoni natural també pateix la mateixa falta d'autoestima. Valorem més les imatges de la sabana africana, els boscos de l'Amazònia o els fiords noruecs que no els humils camps i bosquets de la modesta plana del Vallès. No sembla que siguem massa conscients que a aquells llocs, realment extraordinaris en les seves riqueses naturals, segurament només hi anirem un cop a la vida, unes hores, uns dies. En canvi, la modesta plana del Vallès és un espai agronatural que ens pot proporcionar petits plaers cada cap de setmana. És aquest contacte diari el que permet passar d'un ésser humà insensible

amb el seu entorn a un autèntic *Homo ecologicus*.

Aquest article és una descripció de la proposta de creació d'un parc agrícola al Vallès (PAV) i el context en el qual ha sorgit. Una proposta que intenta empeltar un passat agrari amb un futur ambientalment sostenible. Una proposta, al nostre entendre i per moltes raons, necessària si volem apostar per un Vallès amb qualitat de vida per als seus ciutadans.

El document *Bases per a la Protecció del Parc Agrícola del Vallès* (novembre 2004) s'estructura en quatre capítols. El primer conté una breu diagnosi de l'impacte negatiu del creixement urbanístic sobre el patrimoni natural, l'activitat agrària i el sistema urbà. El segon capítol exposa les mesures que cal adoptar des de la planificació territorial i urbanística, posant especial incidència en el futur Pla Territorial Metropolità de Barcelona (PTMB). El tercer entra en l'apartat de gestió i planteja tres línies bàsiques d'actuació: el patrimoni natural, l'activitat agrària i el patrimoni històric i social. El quart capítol proposa un model d'organització administrativa i marca algunes línies de finançament.

LA CONCA DEL BESÒS COM A ÀMBIT DEL PAV

Els paisatges dels parcs del Montseny, Collserola o el Montnegre i el Corredor són essencialment forestals i amb poca presència d'àrees agrícoles. La plana, en canvi, és un espai on els camps de conreu tenen una destacada presència. Tanmateix, els ambients

QUADRE 1. DISTRIBUCIÓ DELS SÒLS EN LES VIES VERDES I SERRALADES

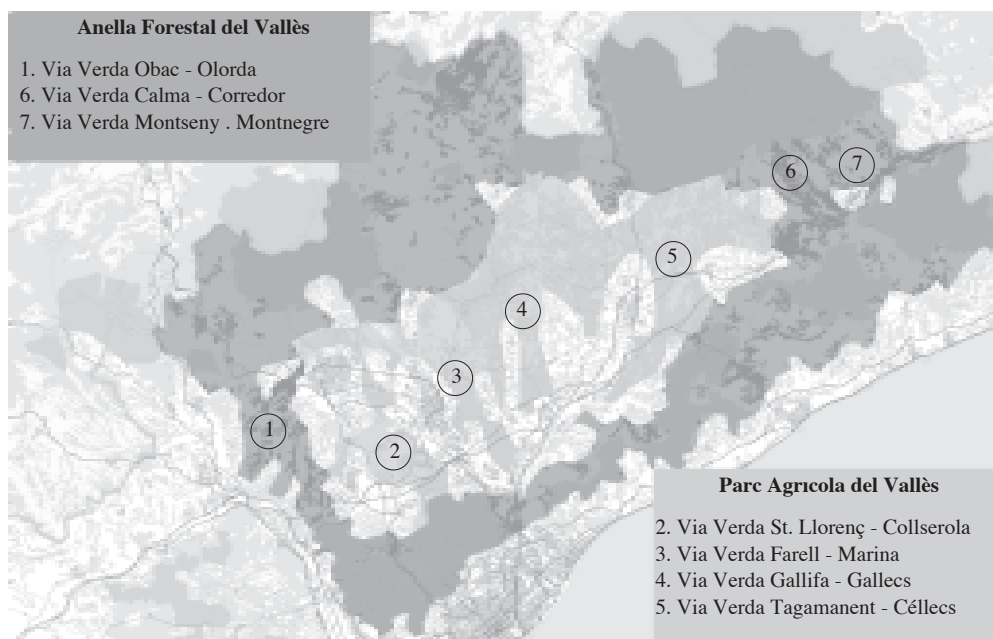
Consorcis i mancomunitats de gestió per als espais naturals del Vallès	Anella Forestal			Parc Agrícola del Vallès
	Via verda Obac-Olorda	Vies verdes del Baix Montseny	Serralades PEIN	Vies verdes de la Conca del Besòs
superfície agrícola	17 %	19 %	8 - 2 %	52 %
superfície forestal	67 %	74 %	92 - 98 %	34 %

Font: elaboració pròpia.

forestals tornen a ser més presents en els extrems d'aquesta plana (Gualba, Campins..., Castellbisbal, Ullastrell...). És doncs en l'espai central de la plana, amb més predomini dels camps de conreu, on se situa la proposta de Parc Agrícola del Vallès. Seguint la nomenclatura del recent *Manifest de Sant Celoni* (juliol 2004), l'espai delimitat en el PAV correspondria a les vies verdes centrals, és a dir, Sant Llorenç - Collserola, Farell - Marina, Gallifa - Gallecs i Tagamanent - Céllecs. De

fet, aquestes vies verdes centrals corresponen a la conca del Besòs, que podria ser utilitzada també com a criteri delimitador. Les altres vies verdes de la plana, així com les serralades, haurien de formar part del projecte que anomenem Anella Forestal, que té molta similitud amb la proposta de l'Anella Verda (1999) de la Diputació de Barcelona. El projecte del PAV no entra en contradicció doncs amb l'adormida proposta de l'Anella Verda; no és una resta: és una suma.

Mapa de la proposta dels àmbits del Parc Agrícola del Vallès i l'Anella Forestal com a espais per protegir i dotar d'instruments de gestió. El mapa també representa gràficament com s'insereix la proposta dins l'esquema de vies verdes del Manifest de Sant Celoni. (Font: Bases per la Protecció del Parc Agrícola del Vallès.)

DIAGNOSI, ON SOM?

Dit de manera ràpida, l'arrel dels problemes ambientals al Vallès, i arreu, és l'elevat consum de sòl de les àrees urbanes i les xarxes de carreteres i autopistes. Només cal fixar-se en les dades (quadre núm. 2).

Si poséssim aquestes dades sobre un mapa veuríem que el consum de sòl està centrat bàsicament a la plana i és aquesta la que rep la gran majoria dels impactes negatius del procés urbanitzador. Aquests efectes negatius es defineixen, per al nostre propòsit, sobre tres àmbits: el patrimoni natural i paisatgístic, l'activitat agrària i el patrimoni històric.

Entre els impactes sobre el patrimoni natural destaquen la pèrdua d'hàbitats relacionats amb les activitats agrícoles i els espais fluvials, així com la desaparició de les connexions biològiques necessàries. Recordem que els espais configurats per l'activitat agrària estan molt poc representats a l'actual xarxa EIN de les serralades forestals del Vallès. Així doncs, la manca de protecció dels espais agraris de la plana suposa una pèrdua de diversitat per a la comarca. Alhora, l'aïllament de les àrees agronaturals de la plana, i també dels espais forestals de la serralada Litoral respecte de la Prelitoral, impedeix la viabilitat de les seves poblacions naturals a llarg termini.

Respecte a l'activitat agrària, bàsica per al manteniment dels espais naturals de la plana, l'actual procés urbanitzador genera tres

QUADRE 2. EVOLUCIÓ DE LA SUPERFÍCIE URBANITZADA AL VALLÈS

Sòl urbanitzat al Vallès				
Any	1920	1972	1992	2003
Superfície (ha)	1.224	7.349	18.000	22.000

Font: elaboració pròpia, a partir de la Conferència dels Espais Naturals de la Plana del Vallès i del DPTOP.

efectes encadenats. El primer és la inseguretats jurídica que té la pagesia respecte als usos futurs del sòl a causa del creixement urbanístic. Així, el que avui és un camp de conreu demà pot ser un polígon industrial i quan el futur no és clar costa més arriscar-se a invertir. El fet s'agreuja perquè el propietari de la terra sovint no és pagès, o actualment no ho és, o no volen ser-ho els seus fills, i espera per tant la requalificació per vendre la terra. Els masovers pagesos es troben en una situació encara més delicada per aquesta dinàmica, i com que tothom porta alguns camps que no són seus, tothom se'n veu afectat. El segon efecte és la fragmentació de l'espai agrari i la consegüent dificultat per desplaçar-se. Els terrenys agrícoles estan cada cop més separats per polígons industrials i infraestructures, i els antics camins d'accés als camps són ara carrers d'aquests polígons. La conseqüència és un increment dels costos de mobilitat en un sector, l'agrari, que ja té prou dificultats per mantenir-se. Aquest conjunt de factors poc engrescadors ens condueix al tercer efecte negatiu, l'envelliment de la pagesia. Ens estem quedant sense pagesos. És clar, doncs, que l'administració ha de posar els instruments necessaris per trencar aquesta dinàmica pròpia de l'agricultura

periurbana, ja que en cas contrari, poc futur hi haurà per a aquesta activitat i els seus espais naturals associats.

Finalment ens queda exposar la situació del patrimoni històric, aquell que avui es troba associat a uns ambients paisatgístics agronaturals. Certament el procés urbanitzador ha suposat la descoberta d'un important nombre de jaciments arqueològics, però a la vegada també la seva desaparició. En algun d'aquests jaciments hauria estat interessant poder-ne conservar les estructures *in situ*, però el voraç procés urbanitzador només ha admès una excavació arqueològica d'urgència. També hi ha construccions de valor històric que han resistit aquest embat, però van sent encerclades per polígons, cases o camps de golf que destrueixen el seu entorn paisatgístic. Té plenament sentit preguntar-se quin ha de ser el paisatge circumdant de les restes de Can Terrers (a la Garriga), o bé, com explicar als escolars la funció del castell de Sentmenat, immers ara enmig d'un polígon industrial i de cases adossades. No són qüestions sobre l'estètica final de l'indret concret, sinó preguntes amb un caràcter territorial. Necessitem, i volem, un patrimoni històric viu que assoleixi el valor que li correspon en els nostres paisatges,

Restes arqueològiques de Can Terrers (la Garriga). Aquest important jaciment històric està quedant encerclat per polígons industrials.

Es proposa situar a la masia de Can Terrers un centre d'interpretació ambiental i històrica que revaloritzi les restes arqueològiques, preservi el seu espai agroforestal i esdevingui una de les portes d'entrada al Parc. (Fotografia: Alfred Martínez i Fernández)

un actiu territorial. La dinàmica actual, però, ens porta a un patrimoni històric cada cop més descontextualitzat de l'entorn que l'ha vist néixer.

DINÀMIQUES SOCIALS I PROPOSTA D'ORDENACIÓ TERRITORIAL

La proposta de Parc Agrícola del Vallès sorgeix dins del grup de territori de l'ADENC (Associació per a la Defensa i Estudi de la Natura) veient que la proposta feta per diversos ajuntaments del Vallès Occidental sobre l'Espai Agroforestal de Llevant (via verda Farell-Marina) estava totalment encallada dos anys després de l'estudi de diagnòsi (2001)

encarregat al CREAM (Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals). Calia doncs reactivar el projecte des de la societat civil, però fent un salt d'escala a tot el Vallès agrícola.

Hi ha diversos elements clau a l'hora de plantejar-se aquest canvi d'escala. Els problemes ambientals i socioeconòmics del camp vallesà són els mateixos a Sabadell o Caldes que a les Franqueses o Cardedeu. Alhora, l'intens procés urbanitzador de les dues darreres dècades ha anat esquitxant tot el territori i ha deixat molta gent preocupada per l'entorn ambiental del seu municipi. Hi havia, però, una certa manca de projecte comú de les entitats ecologistes que perme-

tés explicar a la ciutadania que els seus valors naturals locals tenen un paper important en el mosaic paisatgístic de la comarca. Alhora, permet contextualitzar la defensa d'aquest patrimoni a aquesta escala. Així ha estat entès pel conjunt d'entitats que signen les Bases¹. Finalment convé recordar que la present legislatura a Catalunya ve marcada per l'Acord per a un Govern Catalanista i d'Esquerres, on s'exposa que un dels objectius és l'aprovació del Pla Territorial Metropolità de Barcelona (PTMB). És evident, veient la dinàmica actual, que la preservació de l'espai agronatural vallesà només es podrà dur a terme amb instruments de protecció del sòl de caràcter supramunicipal. El PTMB té aquest caràcter, i la voluntat política d'aprovar-lo és una oportunitat única per corregir la situació plantejada. Les entitats que defensem un desenvolupament sostenible del territori no podem, doncs, renunciar a influir-hi.

El capítol II de les Bases exposa la funció del PTMB en el procés de protecció del Parc Agrícola del Vallès. El primer pas és que aquest instrument jurídic determini l'espai delimitat per les quatre vies verdes centrals com a sòl no urbanitzable de protecció especial, premissa indispensable sense la qual és impossible construir la resta del projecte. El PTMB hauria de regular també l'impacte de les infraestructures

¹ Entitats promotores: ADENC, Amics del Ripoll, Associació Via Verda Cerdanyola, Cànem - Ecologistes en Acció, Campanya contra el Quart Cinturó, Castellar Sostenible, CEPNA (Centre d'Estudis i Protecció de la Natura - Rubí), Comissió Gestora de la Via Verda Tagamanent - Cèlles, Coordinadora de Llinars (Associació per a la Defensa del Corredor - Montnegre i Baix Montseny), El Lledoner - Ecologistes en Acció, GEnT (Grup d'Ecologia Urbana de Terrassa), GEPS (Gent que Estima el Poble de Sentmenat), Grup de Medi Ambient de Montcada i Reixac - Ecologistes en Acció, Lliga Sostenible, Plataforma Cívica en Defensa de Torre Negra i Rodals, Plataforma Cívica en Defensa de Colserola, Plataforma per a la Qualitat de Vida de Vilanova, Salvem el Vallès, Sant Quirze del Vallès Natura, Torre Marimon XXI i UES (Unió Excursionista de Sabadell). Entitats adherides: Amics del MALL (Moviment Alternatiu Llinars), Assemblea del Poble de l'Ametlla, Bellaterra Natura, Catalunya Sostenible, CEPA (Centre d'Estudis i Projectes Alternatius), CONFAVOC (Confederació de Federacions d'Associacions de Veïns del Vallès Occidental), DEPANA (Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural), Ecologistes de Catalunya (Federació d'Entitats Ecologistes de Catalunya) i Ecologistes en Acció.

de mobilitat sobre les continuïtats ecològiques, paisatgístiques i dels usos agraris. La fase final de l'ordenació urbanística del PAV ha de ser completada amb l'elaboració d'un pla especial. Aquest pla ha de donar una classificació de detall i unes normes dels usos i valors del sòl, les edificacions de caràcter agrari, els equipaments ambientals i els edificis amb valor patrimonial. El pla especial ha de contenir, també, un inventari dels camins i classificar-los en funció del seu ús. La distribució de competències entre el PTMB i el pla especial del PAV ve exposada en el quadre número 3.

ELS ANTECEDENTS TÈCNICS PROPOSTES DE GESTIÓ

La proposta de PAV s'ha nodrit d'estudis, documents o articles que analitzen els valors de la plana des de tres disciplines diferents: l'ecologia, l'agronomia i la història.

Entre els estudis i documents fets des dels àmbits acadèmics sobre els valors naturals de la plana n'hi ha hagut de dos tipus: els territorials i els que es centren en determinades espècies o hàbitats. Els de tipus territorial s'han centrat en la definició d'una xarxa de connexions biològiques, delimitant EIN i connectors, una certa matriu territorial sobre la plana i les serralades. Sovint, però, en aquests treballs relacionats amb l'ecologia del paisatge no es fan referències a gaires espècies. La causa s'ha de buscar en el deficient coneixement sobre com les espècies perceben realment el paisatge i les relacions entre les

QUADRE 3. DISTRIBUCIÓ DE COMPETÈNCIES ENTRE EL PTMB I EL PLA ESPECIAL DEL PARC AGRÍCOLA DEL VALLÈS

PTMB Pla Territorial Metropolità de BCN	PEPAV Pla Especial del Parc Agrícola Vallès
Classificació bàsica de les àrees del parc i normativa: - PEIN - Connectors biològics - Alt valor agrícola - Protecció territorial	Classificació detallada de les zones del parc i normativa: - Zona forestal d'interès natural - Zona forestal d'interès social - Zona agrícola de producció - Zona agrícola d'interès natural - Zona fluvial d'interès connector -
Classificació de la Xarxa de Mobilitat Regional i normativa: - carreteres - autopistes - ferrocarril -	Classificació de la Xarxa de Mobilitat Interna i normativa: - via de prevenció d'incendis - camí d'interès històric i natural - camí ramader - via d'interès agrícola
Àmbits de tractament paisatgístic. Normativa dels àmbits d'urbanització dispersa, polígons industrials... amb frontera amb el parc.	Classificació dels equipaments i construccions propis de l'activitat agrària i ambiental i normativa associada.
Delimitació indicativa del PAV	Delimitació definitiva del PAV

Font: elaboració pròpia.

Hortes del Mogent (Vilanova del Vallès i la Roca del Vallès), espai de gran valor agrícola i ecològic. Actualment aquest espai corre el perill de desaparèixer amb les obres del TGV. (Fotografia: Alfred Martínez i Fernández)

estructures paisatgístiques i els processos ecològics. Tanmateix, l'estudi dels corredors biològics, i la seva estructura ecopaisatgística interna, és el model de treball que es vol per a una planificació territorial amb el nivell de compromís d'un pla com el PTMB.

Respecte a l'activitat agrària, resulta més difícil trobar treballs que analitzin la problemàtica socioeconòmica d'aquest sector en l'àmbit del Vallès. Els que hi ha, o hem pogut consultar, estan relacionats amb les dues úniques propostes que s'han començat a desenvolupar en aquest camp: es tracta de l'Espai Rural de Gallecs i el Parc Agrari del Rodal de Sabadell. *L'estudi preliminar sobre la implantació d'un Parc Agrari a Sabadell* (Àmbit Rural SL, 2002) exposa amb claredat la problemàtica del sector i fa propostes interessants d'actuacions per emprendre. També ha estat un document de referència la proposta *Torre Marimon, propostes de desenvolupament del territori* (Torre Marimon XXI, 2003).

En l'àmbit del patrimoni històric i antropològic la documentació utilitzada ha estat la generada des dels principals museus de la comarca. La revista *Lauro* del Museu de Granollers, la revista d'història *Arraona* i la revista *Notes* del Centre d'Estudis Molletans disposen d'una col·lecció interessant d'articles que permet copsar la importància del patrimoni històric i antropològic del Vallès.

Aquesta breu exposició posa en relleu que durant la dècada dels noranta i principi de l'actual s'ha anat fent molta feina a l'hora d'estudiar i divulgar els diversos

valors de la comarca, una feina que destaca que el Vallès té una societat molt activa que vol mantenir la seva personalitat. La proposta de Parc Agrícola no surt del no-res i és deutora de la molta feina feta per persones, institucions i entitats.

Aquesta documentació en els tres àmbits d'estudi ha estat la base per a la redacció del capítol III de les Bases, els Eixos Estratègics de Gestió. Conseqüentment s'ha apuntat la necessitat de desenvolupar tres eixos de gestió: l'eix estratègic per a la sostenibilitat ambiental, el d'equipaments i infraestructures agroramaderes, i el social i cultural. En les Bases s'exposen unes directrius estratègiques per a aquests tres eixos per concretar en un Pla de Desenvolupament i Gestió (PDG). D'aquestes directrius voldríem

destacar de forma sintètica les següents:

- elaborar un programa de seguiment de la biodiversitat
- afavorir la diversitat de conreus i el manteniment dels seus marges
- reduir els fertilitzants químics prioritzant les dejeccions ramaderes
- reduir els biocides
- reduir la pol·lució fluvial, recuperar la vegetació de ribera i conservar els camins fluvials i les zones de pas per consolidar i definir el domini públic hidràulic
- garantir les connexions biològiques permeabilitzant la xarxa d'infraestructures
- recuperar la Torre Marimon com a parc tecnològic per a la recerca i la formació agrària
- crear un segell de qualitat i una xarxa comercial que permeti a la

Camps de la via verda de Tagamanent a Céllecs, a Marata (les Franqueses del Vallès). Aquests espais de gran valor paisatgístic, agrari i ecològic estan amenaçats actualment pel projecte de l'autovia del quart cinturó. (Fotografia: Pere Cornellas)

pagesia una comercialització més directa de la seva producció

- crear un banc públic de terres per fomentar l'agricultura entre la gent jove i ajudar els pagesos amb poca terra en propietat
- assegurar els serveis bàsics a les masies
- inventariar el patrimoni històric i antropològic i definir programes d'actuació per preservar-lo
- crear un programa museològic amb circuits de passejada explicatius del patrimoni històric
- definir itineraris explicatius dels valors i el patrimoni natural
- crear centres d'interpretació ambiental i històrica
- fomentar el voluntariat com a fórmula de responsabilització ciutadana.

Tanmateix destaquem la importància que el Parc Agrícola del Vallès estigui delimitat per la conca del Besòs, ja que permet desenvolupar una gestió integral més enllà de l'estricta límit de l'espai fluvial, incorporant problemàtiques com la contaminació del sòl, la seva erosió o el risc d'inundabilitat per la creixent impermeabilització. La gestió d'aquests aspectes està estretament relacionada amb l'activitat agrària, el respecte als valors naturals i la preservació del sòl del procés urbanitzador.

ORGANITZACIÓ ADMINISTRATIVA

Fins ara hem anat exposant de manera sintètica i contextualitzada les bases per a la planificació urbanística de l'àmbit del PAV (PTMB i pla especial) i les bases per a la seva gestió (Pla de Desenvolupament i Gestió).

Queda un últim punt: quina administració es fa càrrec d'aquesta gestió, qui n'assumeix la responsabilitat.

Si hom analitza la situació actual de la xarxa PEIN, observarà que alguns espais, normalment els de protecció especial, tenen institucions i organismes que s'encarreguen de la seva gestió «diària». D'altres, els que no són de protecció especial, malauradament estan orfes d'una gestió directa i personalitzada. Aquests, com la majoria dels EIN, estan situats en les àrees forestals de les serralades, són de poca extensió i els seus ajuntaments són petits i sense recursos propis. Segurament aquest és un dels problemes bàsics del PEIN: molts espais massa petits que per la seva mida no poden generar dinàmiques polítiques locals per definir i aconseguir fonts de finançament. Només quan els espais han estat prou grans, per exemple l'EIN de l'Alta Garrotxa (32.765 ha) o el de les Gavarres (28.740 ha), s'ha aconseguit generar dinàmiques locals per cercar complicitats i diners. Això permet extreure algunes conclusions útils per al projecte del PAV. Els espais grans en extensió (el PAV té una extensió aproximada de 23.000 ha) poden definir projectes més complets i generar dinàmiques que permeten accedir a un ventall més ampli de fonts de finançament, incloses les que provenen d'organismes europeus. Alhora, però, cal definir noves àrees de gestió i responsabilitat d'acord amb les realitats ambientals emergents. És necessari, doncs, un consorci del PAV per cercar les necessàries complicitats i fonts de finançament per a aquest

gran espai agronatural del qual algú s'ha de fer responsable. Els seus objectius operatius han d'incloure l'elaboració de les directrius bàsiques de gestió, la gestió del programa de formació i recerca a la Torre Marimon, l'actuació com a consell regulador del segell de qualitat dels productes del Vallès, la gestió de la conca del Besòs i l'oficina d'avaluació d'estudis i projectes ambientals i econòmics per al parc. Tanmateix, però, els municipis del Vallès ni són petits ni són els que tenen menys recursos del país. Per tant cal definir també instruments de gestió local de proximitat. Així, en el capítol IV de les Bases s'exposa la necessitat d'utilitzar els separadors urbans de les vies verdes per definir quatre mancomunitats locals de gestió: Sant Llorenç - Collserola, Farell-Marina, Gallifa-Gallecs i Tagamanent-Céllecs. És en base a les mancomunitats locals que es constituïria el Consorci, amb el corresponent equilibri, en els dos nivells, entre les institucions públiques i les entitats que representen localment els pagesos.

REACCIONS I CONCLUSIONS FINALS

Un any després de la presentació de les *Bases per a la Protecció del Parc Agrícola del Vallès* per part de les 20 entitats ecologistes que donen suport al projecte, la feina de difusió ha estat important. S'han fet presentacions en molts municipis de la comarca organitzades per les diverses entitats locals i la xarxa Salvem el Vallès; també s'han obert rondes de contacte amb les àrees comarcals dels

diferents partits dels dos Vallès; i finalment, s'ha preparat una moció de suport al PAV que han aprovat prop d'una vintena d'ajuntaments, la majoria per unanimitat. La proposta, doncs, gaudeix d'un important suport de la societat vallesana, i seria un fracàs per a aquesta no aprofitar la inèrcia generada. Caldrà veure, però, com es tradueix aquest suport en el Pla Territorial Metropolità de Barcelona i quines són les propostes d'infraestructures de mobilitat plantejades que repercutirien en aquest espai. Projectes com el quart cinturó viari hi juguen clarament en contra. El projecte del PAV difícilment admet un quart cinturó, ja que per molt ben corregit que estigués el seu impacte ambiental, la dinàmica urbanitzadora posterior seria difícilment aturable. Les promeses que es puguin fer sobre els esforços per mitigar-ne l'impacte ambiental no surten de qui realment les haurà de complir en un futur.

Les persones amb poca sensibilitat ambiental poden argumentar que certament és bonic tenir camps i boscos al voltant de casa, però allò que genera veritable progrés és el creixement urbà i el desenvolupament econòmic que comporta. Per tant, declarar gran part del sòl de la plana del Vallès com a no urbanitzable de protecció especial és hipotecar el progrés econòmic i social de la població. Per a aquelles persones que tinguin aquesta visió, voldríem recordar-los les dues contradiccions del capitalisme (*Introducció a l'economia ecològica*; Martínez Alier, J.; 1999). La primera consisteix que les empreses, per maximitzar els beneficis,

intentent reduir els costos; aquesta reducció recau sovint sobre els sous dels seus treballadors, però si aquests no arriben a un cert límit salarial, la capacitat dels ara consumidors se'n ressenteix poderosament i això pot acabar produint, en aquesta societat consumista, una crisi en els guanys. La segona contradicció neix del fet que si els recursos naturals es tornessin més escassos, i si aquesta manca es reflectís en els costos, aleshores també hi hauria una crisi de guanys. Podem arribar a aquesta situació? És difícil respondre a aquesta pregunta, però no hauríem de perdre de vista algunes dades importants. En el primer número del butlletí *Espai Viu* de l'Ajuntament de Granollers, apareix la petjada ecològica d'un habitant de Granollers: 5,76 ha. La petjada ecològica és la superfície que necessita un ciutadà per satisfer totes les seves necessitats de consum actuals de manera sostenible. Si tenim present que al Vallès hi viuen més d'un milió de persones, i suposant que la petjada ecològica d'un habitant de Granollers no ha de ser gaire diferent de la d'un de Cerdanyola, arribaríem a la conclusió que els ciutadans d'aquestes dues comarques necessiten prop de 6 milions d'hectàrees per mantenir el seu ritme de vida (la totalitat del territori català té 3.196.000 ha). En el cas concret d'un recurs bàsic com l'aigua això resulta cada vegada més evident. Diverses sequeres amb amenaces de restriccions durant la dècada dels noranta i principi del segle XXI, amb un dur 2005, ens indiquen clarament que, com dirien a l'Empordà, «no anem pas bé», i això a pesar de la formidable política

d'embassaments de la segona meitat del segle XX. Així, l'escassetat d'alguns recursos comença a ser evident.

Continuem, doncs, sense adonar-nos que existeixen uns límits que no és prudent superar. El desfasament temporal entre els cicles econòmics humans i els cicles biogeoquímics i climàtics de la biosfera contribueix que infravalorem l'impacte ambiental i socioeconòmic de l'actual model. «Economia significa avui l'estudi de l'assignació de recursos escassos per a propòsits alternatius presents i futurs mitjançant el sistema de preus» (*Introducció a l'economia ecològica*; Martínez Alier, J.; 1999). Si acceptem aquesta definició, haurem d'admetre que l'aprovisionament material de l'*oikos* (la llar), present i futur, només es pot garantir si comencem a fer polítiques de gestió de la demanda i no de l'oferta, marcant uns límits que permetin que el progrés vingui definit pel vector de l'eficiència. El PAV ajudarà a posar aquests límits en la mesura que sigui un instrument vàlid per a delimitar l'espai urbà, i en conseqüència, l'impacte del seu metabolisme, evitant alhora actituds crematístiques amb el patrimoni natural. Que el PAV arribi a ser una realitat al Vallès dependrà de les voluntats polítiques i del grau de conscienciació i pressió ciutadana en favor del projecte. Esperem que aquest article ajudi a forjar-les. En cas contrari, sempre quedarà l'etimologia per explicar que una masia no era originàriament un lloc on s'aprenia a jugar a futbol.